

рівня правової системи держави та умовою нормального та динамічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Конституція України: відпов. офіц. тексту. Суми : ТОВ «ВВП НОТІС», 2020. 56 с.
2. Мандель Р. Я. Взаємодія принципів формальної і фактичної рівності із принципом недискримінації. *Право: історія, теорія, практика: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 18-19 листоп. 2016 р. Дніпро, 2016. С. 10-13.*
3. Ціль 1. Подолання бідності у всіх її формах та усюди. *Цілі сталого розвитку в Україні*. URL: <http://sdg.org.ua/ua/pro-hlobalni-tsili/no-poverty>.
4. Чехович Т. В. Правові та історичні передумови закріплення конституційного принципу рівності громадян перед законом у Конституції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 2(17). С. 17-22.

Козут А.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент,
доцент кафедри теорії та
історії держави і права ЗУНУ
Кравчук В. М.*

ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Одним із актуальних питань сьогодення залишається питання прав людини, можливість їх реалізації та захисту, а також ефективність діяльності суду щодо захисту прав людини.

Стан наукового дослідження. Проблема дослідження права на судовий захист та ефективності його реалізації була предметом дослідження багатьох вчених-науковців, політологів, соціологів та правників, зокрема О.І. Антонюка, В.Ф. Бойка, В.П. Грибанова, А.Г. Жуковського, В.М. Кравчук та ін.

Метою даної роботи є дослідження ефективності судового захисту прав людини в сучасному суспільстві, аналіз чинників, що не сприяють діяльності суду щодо захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу слід розпочати із з'ясування сутності поняття прав людини та їх захисту. Права людини, за визначенням М.В. Кравчука, – це комплекс можливостей, необхідних для забезпечення життєдіяльності людини, закріплених конституцією держави та міжнародно-правовими документами, які є формою взаємодії людей, умовою функціонування суспільства і держави та засобом подолання протиріч і конфліктів й способом реалізації суб'єктивних інтересів [1, с.158].

Так, розділ II Конституції України, присвячений безпосередньо правам, свободам та обов'язкам людини і громадянина. Серед інших прав, відповідно до частини другої статті 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Конституція України таким чином надає громадянам право безпосередньо звертатися до суду із скаргою на рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. У цьому відношенні не може бути будь-яких винятків. Це право одночасно виступає гарантією, адже передбачає ефективне поновлення в правах шляхом здійснення правосуддя. Отож судова влада повинна не допускати неправомірних дій з боку держави відносно її громадян, ефективно захищати права та свободи кожного в установленому порядку.

Важливим актом у сфері захисту прав людини, про який доцільно згадати в контексті нашої теми, є Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. Тут у статті 8 передбачено, що кожна людина має право на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами у випадках порушення її основних прав, наданих їй Конституцією або законом. Право на ефективний засіб захисту закріплено також у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права (стаття 2) і в Конвенції про захист прав людини та основних свобод (стаття 13) [2].

Право на судовий захист, закріплене у Конституції України, належить до непорушних. Кожна людина під час розгляду будь-якої справи має право на *справедливе* правосуддя, тому передбачає можливість учасників судового провадження оскаржити у судах апеляційної та касаційної інстанції ті судові рішення, які вважають несправедливими.

Зараз існує безліч думок про ефективність судової системи. Ставлення громадян України до судової системи є досить негативним. Підтримка змін в системі правосуддя найчастіше вмотивована необхідністю подолання корупції, забезпечення верховенства права і справедливості. Громадяни України часто вважають неналежним стан виконання рішень судів. Люди вважають, що успішність судової реформи залежить від комплексного впливу низки чинників: суспільно-політичних змін, системної реформи органів державної влади, виконання судових рішень, зміни правосвідомості громадян, реформи органів правопорядку, реформи прокуратури та адвокатури. Є ряд питань у діяльності українських судів, до яких ставляться негативно. Зокрема, закидають, що суди часто стають на бік заможних громадян, органів влади та їх представників у спорах зі звичайними громадянами. Хоча, якщо подивитися з іншої сторони, треба зважати, що «заможні» громадяни можуть забезпечити собі якісну правову допомогу. Крім того, при вирішенні конфлікту на користь будь-якої сторони, інша сторона завжди буде незадоволеною, отож негативно ставитиметься до суду.

Якщо узагальнити, високий рівень негативного ставлення до судів значною мірою формується двома чинниками: негативним інформаційним полем та чинником фінансово-політичного впливу на суддів. Результати соціологічного дослідження «Ставлення громадян України до судової системи» [3] показали, що вплив першого чинника досить ефективно усувається при спілкуванні громадян із судами. Вплив другого чинника можна зменшити, впроваджуючи заходи для підвищення реальної незалежності суддів.

Беззаперечним є те, що гарантією ефективності судової системи є довіра громадськості до судової влади й повага до неї [4, с. 15], тому в напрямку підвищення такої довіри і поваги потрібно надалі працювати. Сьогодні, хоч і з деякими недоліками і затримками, і не завжди результативно, продовжується поетапний процес реформування судової системи для удосконалення механізму захисту прав людини, прозорості, досконалості, ефективності, відновлення рівня довіри громадськості до суду.

Висновки. З метою підвищення доступності правосуддя для громадян та його ефективності необхідно, як мінімум, забезпечувати: 1) прозорість діяльності суддів; 2) доступність правосуддя для всіх верств населення, й зокрема можливість отримати якісну і безкоштовну консультацію юриста; 3) справедливу судову процедуру; 4) незалежність суддів; 5) спрощення механізму судочинства у нескладних спорах.

Узагальнюючи, підкреслимо, що наша держава зараз перебуває на шляху реформування судової системи. Сподіваємося, що крок з кроком це допоможе повернути довіру громадян до органів судової влади та забезпечити ефективність судового захисту прав людини.

Список використаних джерел

1. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. і доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 524 с.
2. Право на судовий захист. *Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України (1997-2020 роки)*. URL: <http://ccu.gov.ua/storinka-knygy/439-pravo-na-sudovyy-zahyst>
3. Звіт за результатами дослідження «Ставлення громадян України до судової системи» URL: <https://rozumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-gromadian-ukrainy-do-sudovoi-systemy>
4. Кравчук В.М., Кравчук В.М. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Випуск 3 (7). С. 11-16.